

Névadónk, Táncsics Mihály

A XIX. század egyik szerethető, naiv, tragikus sorsú, tipikusan romantikus alakja.

A Mórtól légvonalban kb. 20 km-re lévő kis, akkoriban főként svábok által lakott faluban, Ácsteszéren született és élt 20 éves koráig. 1799. április 21-én született horvát apától (Stáncsics Mihály), szlovák anyától (Nebehaj Mária), azaz Táncsics szavaival élve „*ősi szittyia magyar vérből*” Stáncsics Mihálként. Anyanyelve mégis magyar volt, szlovákul csak később, Nyitrán tanult meg. Szülőfalujában a plébános többnyire németül tanított, „*legfőlebb egy-egy félórát szentelt a magyar gyerekeknek is*”.

Tizenhárman voltak testvérek, közülük hét élte meg a felnőttkort: Táncsics volt a középső (három idősebb és három fiatalabb testvére született). F: 1838-tól Seidel (= Szeidl) Teréz. Leánya: Táncsics Ilka, Táncsics Etelka, Táncsics Lajoska (1849–1861) és Csorba Gézáné Táncsics Eszter (1856–1881). Lajoska 1849. márc. 15-én született, különleges nevét Kossuth Lajos után kapta. Fia: Táncsics Kálmán. Valamennyi gyermekét túlélte és eltemettette...

"Előbb, mint falusi paraszt legény, utóbb, mint szintén falusi mesterlegény éltem, s a két állapotot magam tapasztalása után összehasonlítva azt kell vallanom, hogy a kettő között valami elválasztó falat nem bírtam fölfedezni" - írta. Sem a jobbágy-, sem a takácslét nem elégítette ki. Elhatározta, hogy iskolamester lesz. A meglehetősen jól olvasó, rendszeresen író, a számolás alapműveleteivel tisztában lévő parasztfiút szívesen alkalmazták képesítés nélkül is "segédtanítóul". Tudásszomja azonban tovább hajtotta. Elvégezte Budán a tanítóképzőt, 24 éves korában nekivágott a latin iskolának. A nyári szünidőket országjárásra, ismereteinek bővítésére fordította. Közben írni kezdett. Nagy kelendőségnek örvendtek számos kiadást megélt könyvei. A harmincas évek első felében házi tanítóskodott pl. Kolozsvárott gróf Teleki Sándor (Petőfi Sándor egyetlen főnemesi származású barátja) mellett.

1836-ban Pesten telepedett le. A fiatal írókkal kötött ismeretsége és barátsága, a reformországgyűlések - figyelmét a politika felé terelték. Nézeteinek alakulására nagy hatással volt a francia felvilágosodás irodalma és közel öthónapos nyugati utazása 1846-ban. Nemcsak kéziratának szerzett kiadót, de sok tapasztalatot is gyűjtött. Bejárta a német városokat, majd Párizst és Londont. *Sajtószabadságról nézetei egy rabnak és Népkönyv* című, Lipcsében megjelentetett munkái miatt eljárást indítottak ellene. Ezért hazatérése után a későbbi 49-es forradalmi kormány külügyminiszterének, Batthyány Kázmér grófnak bródi birtokán rejtőzött. Ez a település most Horvátország része. 1847 márciusában rejtekhelyén elfogták, és sajtóvétségért bíróság elé állították, a tudatlan köznép felizgatásával és a kommunizmus terjesztésével vádolták. Budai börtönéből 1848. március 15-én szabadította ki a pesti nép, az ifjúság.

„A nevezett nap március 15-kének évfordulója rám nézve háromszoros jelentőségű volt: először nemzeti életünkben új korszak hajnalául tűnt fel; másodsor, engem azon a napon szabadítottak ki a börtönből; harmadszor ennek évfordulóján született Debrecenben Lajoska leányunk”.

„nevem Stancsicsról a jobb hangzású Táncsicsra változtatom, részint e nagy nap emlékére; részint pedig azért, mivel nagyobbik gyermekem nevemet mindig így ejtette ki.”

Kiszabadulása után együtt küzdött a márciusi ifjakkal a forradalom vívmányainak biztosításáért és továbbfejlesztéséért. Április elején megindította *Munkások Újsága* címmel néplapját. Már az elnevezéssel is jelezte, hogy nem csupán és nem is elsősorban a volt jobbágyokhoz akar szólni Táncsics nem helyeselte paraszti sérelmek önkényes orvoslását, de állandóan figyelmeztetett a nép jogos követeléseinek teljesítésére. 1848 nyarán Siklós képviselőjévé választották. Ő volt az egyetlen jobbágyszármazású honatya az első népképviselői országgyűlésen. Szorgalmazta az egyházi birtokok állami tulajdonba vételét, a vallásszabadságot, az egyház és állam szétválasztását, a polgári házasság bevezetését, a

nemesi címek eltörlését. Világosnál fogságba esett, de sikerült megszöknie. Halálra ítélték, és távollétében in effigie "kivégezték", azaz Táncsics, az ember helyett csak nevét akasztották fel jelképesen. Közel nyolc esztendeig rejtőzött a saját házában készített föld alatti búvóhelyen.

Bujdosása idején írt röpirataiban Táncsics elemezte 48-49 tanulságait, olvasóit ellenállásra szólította fel.

Az 1857-es amnesztia alkalmából kegyelmet kapott, de rendőri felügyelet alá helyezték. Az 50-es évek végén aktívan bekapcsolódott a Habsburg Birodalom ellen kibontakozó nemzeti mozgalomba. 1860. március 15-én az egyetemi ifjak által rendezett tüntetés szervezéséért ismét letartóztatták (ugyanabba a börtönbe kerül, ahonnan a lelkes tömeg 1848 tavaszán kiszabadította!), 15 évre ítélték.

Betegen, csaknem teljesen megvakulva szabadult hét évig tartó második rabságából a kiegyezéskor. Közel hetvenévesen sem gondolt visszavonulásra. Súlyos, de sikeres szemműtét után, ismét bekapcsolódott a politikai életbe – most Orosháza képviselőjeként. Az 1869-72-i országgyűlésen interpellált a választójog kiterjesztése, az egyház és az állam szétválasztása, a zsellérek földhöz juttatása érdekében. Ezt követően már visszavonult a közélettől. Élete utolsó éveiben, változatlanul figyelemmel kísérve a közügyeket, önéletrajzán - az Életpályámon – dolgozott, és összes művei gyűjteményes kiadását készítette elő. Koldusszegényen halt meg, hogy ne kelljen éhen halnia, azt egy nyilvánosan meghirdetett gyűjtés tette lehetővé. Írók, újságírók, munkások fillérei tartották életben 1884. június 28-án, Budapesten bekövetkezett haláláig.

S mi az, ami nekünk, móri gimnazistáknak különösen érdekes lehet az ő munkáiban? Nos: ő írta és jelentette meg az első magyar-német társalgási könyvet 1833-ban, de ő készített kérdés-feleletben feldolgozott történelem és földrajz tankönyvet is legkorábban magyar nyelven. S volt egy különleges elképzelése 1867-ben, *Fővárosunk* című kiadványában, amely azóta sem valósult meg: egy olyan borospince és -csarnok építését javasolta a budai Dunaparra, ahol az összes magyar borvidék bora egész évben kapható lenne.

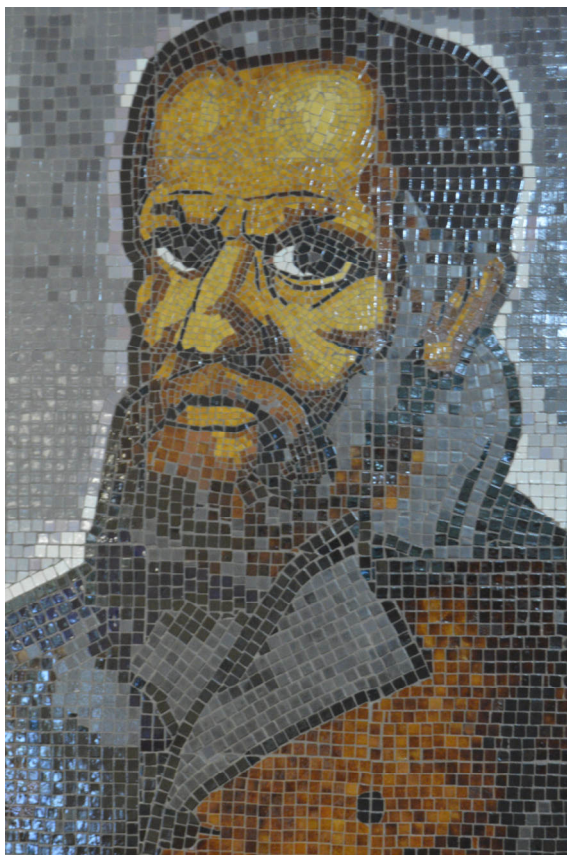
Őrizzük hát emlékét, méltó rá!

Halottak napján mindig friss koszorú van a Fiumei úti temetőben lévő sírján. A családban tovább él az emlékezete. Közülük egy: Stancsics Erzsébet is, a Jó veled írója. Ő Stáncsics Mihály János nevű öccsének ükunokája.

A képen látható (balról): Simon M. Veronika, Szántai Sándor, Stancsics Erzsébet, Birkás Krisztina

Iskolánk 1973-ban vette fel Táncsics nevét. A bejárattal szembeni falon azóta látható az akkori rajztanárunk, Halász János által készített, nagy méretű mozaikkép.

Az igazgatói irodában található Simon M. Veronika által készített Táncsics-portré.

Idézetek: Táncsics Mihály: Életpályám

Életének, munkásságának talán legszakszerűbb bemutatása:

<http://www.nevpont.hu/view/11571>